



Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Departament Rybołówstwa
Wydział Obszarów Zależnych od Rybactwa

INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA WNIOSKÓW

O DOFINANSOWANIE

złożonych w ramach Środka 4.1 na realizację operacji polegającej na ochronie środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności lub przywrócenia potencjału produkcyjnego sektora rybactwa,

w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej.

Warszawa, 19 marca 2012 roku.



Spis treści:

- I. Podstawa prawna,**
- II. Celowość instrukcji,**
- III. Najczęściej występujące choroby ryb, których pojawienie się w gospodarstwie rybackim można zakwalifikować jako zdarzenie noszące znamiona klęski żywiołowej,**
 - choroby ryb karpiowatych,
 - choroby ryb łososiowatych,
- IV. Aplikowanie o dofinansowanie – wskazówki dla Beneficjenta, wymagane dokumenty,**
 - wsparciem mogą zostać objęte,
- V. Weryfikacja wniosku o dofinansowanie – wskazówki dla IP.**
- VI. Słowniczek**

I. Podstawa prawna

- **Rozporządzenie Rady (WE) NR 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego** (Dz. U. L 223 z 15.8.2006), w szczególności przepis art. 44 ust. 1 lit. g rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego stanowi, iż wsparcie zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych głównie od rybactwa może być udzielane na przywrócenie potencjału produkcyjnego sektora rybactwa w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej lub przemysłowej.
- **Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 – Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, zawartych w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”** (Dz. U. Nr 177, poz. 1371, z późn. zm.)¹, w szczególności **§ 6 ust. 1 rozporządzenia** stanowi, iż pomoc na realizację operacji polegającej na ochronie środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności lub przywrócenia potencjału produkcyjnego sektora rybactwa, w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej, obejmuje: (...)
 - 7) remont lub odbudowę budynków lub budowli lub remont lub wymianę instalacji i urządzeń technicznych znajdujących się w tych budynkach lub budowlach związanych z prowadzeniem działalności rybackiej, uszkodzonych albo zniszczonych w wyniku klęski żywiołowej, lub ich wyposażenie w zakresie niezbędnym do prowadzenia działalności rybackiej, lub
 - 8) zabiegi związane z usuwaniem szkód powstałych w wyniku klęsk żywiołowych w wodach śródlądowych i morskich oraz odtworzenie pierwotnego stanu środowiska tych obszarów.

II. Celowość instrukcji

- Niniejsza instrukcja ma na celu wskazanie sposobu postępowania w przypadku składania i rozpatrywania wniosku o dofinansowanie Beneficjenta będącego podmiotem rybackim, który poniósł szkody w wyniku wszelkich zdarzeń noszących znamiona klęski żywiołowej.
- Na działalność rybacką, w szczególności w zakresie chowu i hodowli ryb i rybołówstwa śródlądowego, wpływ mają klęski naturalne, na mniejszą skalę, występujące w danym regionie, które nie podlegają trybowi wprowadzania stanu klęski żywiołowej. W przypadku działalności rybackiej zdarzenia takie, m. in. choroby, powodzie mogą doprowadzić do całkowitego zniszczenia wieloletnich efektów hodowli ryb lub infrastruktury służącej rybactwu.

¹ zwane dalej „rozporządzeniem”.



III. Najczęściej występujące choroby ryb, których pojawienie się w gospodarstwie rybackim można zakwalifikować jako zdarzenie noszące znamiona klęski żywiołowej

- Choroby ryb karpiowatych:

KHV - Zakażenie herpeswirusem koi - KHV jest stosunkowo nową jednostką chorobową karpia, której czynnikiem etiologicznym jest swoisty dla tego gatunku ryb herpesvirus. Infekcję KHV w Polsce po raz pierwszy stwierdzono w roku 2004. Jest to najgroźniejsza w ostatnich latach choroba powodująca śnięcia u karpia jak i karpia koi w różnym wieku dochodzące do 90% obsady danego stawu. Źródłem infekcji wirusa KHV jest zakażona woda, osady denne, chore karpie, śluz ryb i karpie nosiciele. Podejrzewa się, że choroba może być przenoszona przez ptaki wodne i sprzęt rybacki. Dodatkowo może się rozprzestrzeniać poprzez inne gatunki ryb, które występują wspólnie z karpem w stawach i są niewrażliwe na niego, lecz pełnią rolę wektorów tego patogenu. Dlatego też obsadzanie stawów rybami z różnych źródeł, czasem niewiadomego pochodzenia stanowi duże zagrożenie dla hodowli i chowu karpia. Głównymi obserwowanymi objawami chorobowymi są zmiany na skrzelach w postaci czerwonych i białych plam. Często obserwuje się też bladeść skrzeli i ich martwicę postępujące wychudzenie. Dodatkowo występują takie objawy jak: zwiększone wydzielanie śluzu w skrzelach i skórze – głównie w pierwszym etapie zakażenia, które później ulega zmniejszeniu w wyniku ogniskowego lub rozległego uszkodzenia naskórka, a także zapadnięcie gałek ocznych. Można zaobserwować gromadzenie się ryb na dnie zbiornika lub przy odpływie wody, niechęć do pobierania pokarmu czy zwiększoną liczbę ruchów oddechowych. Z uwagi na fakt, iż czynnikiem etiologicznym jest wirus, brak jest skutecznego lekarstwa na tą chorobę. Ponadto zakażenie herpeswirusem koi jest chorobą nieegzotyczną podlegającą notyfikacji, w związku z czym w krajach członkowskich Unii Europejskiej stosowanie szczepień jest zakazane. Jedynym zatem dostępnym środkiem jest prewencja.

Branchiomykoza (BM) - Choroba ta jest wywoływana przez dwa gatunki grzybów: *Branchiomycea sanguinis* oraz *B. demigrans* (Antychowicz, 2007). Branchiomykoza występuje w okresie upalnego lata, a w ostatnich latach również w maju i czerwcu w czasie długotrwałych, upalnych dni. Atakuje obsady stawów, których woda zawiera dużą zawartość związków organicznych lub dno ma dużą ilość osadów. Choroba występuje u różnych roczników karpia, z tym że najczęściej u karpia w drugim i trzecim roku cyklu hodowlanego, a także u innych gatunków ryb słodkowodnych (lin, karaś pospolity, karaś srebrzysty, szczupak, sum, pstrąg tęczowy, sielawa i inne). Śnięcie ryb pojawia się nagle, najczęściej po nocy i ma charakter masowy. Straty z reguły wynoszą 50-80% obsady ryb, co przyczynia się do poważnych strat gospodarczych, tym bardziej dotkliwych, że choroba atakuje najczęściej w okresie lata, kiedy ryby pobrały już znaczne ilości paszy i stanowią dużą wartość w sensie ekonomicznym.



- Choroby ryb łososiowatych:

Wirusowa posocznica krwotoczna – VHS oraz zakaźna martwica układu krwotocznego - IHN. Obie choroby są silnie zakaźne i występują we wszystkich stadiach rozwojowych ryb powodując znaczne śnięcia wśród narybku, głównie pstrąga tęczowego. Zakażenie VHS i IHN występuje również u ryb z rodzaju *Salmo* (pstrąg potokowy, troć, łosoś), jednak z znacznie mniejszym stopniem. Gatunki te są jednak wektorami obu chorób, stąd podczas dezynfekcji niezbędne jest ich usunięcie z obiektów. Poza rybami z rodzaju *Salmo*, nosicielami obu wirusów mogą być inne ryby występujące w polskich wodach – m.in. szczupak, sielawa i sieja. W przypadku pstrąga tęczowego wystąpienie obu zakażeń, czasami łącznie, powoduje całkowitą destabilizację cyklu produkcyjnego na obiektach chowu. Obie choroby występują w stadiach ostrych lub utajonych – w zależności od wielkości ryb i temperatury wody. Zarówno niższa jak i wyższa od optimum temperatura wody powoduje uspienie wirusa, przez co trudno jest zaobserwować objawy chorobowe – zwłaszcza u ryb dorosłych, co sprzyja nieświadomemu przenoszeniu chorób między obiektami. W optymalnych warunkach temperaturowych – 8 – 12 st. VHS oraz 10 - 16 IHN, choroba przechodzi w fazę ostrą powodując masowe straty wśród narybku 5-100 g (do 90% obsad), nieco mniejsze u ryb większych. Poza bezpośrednimi śnięciami straty potęgowane są również przez zmiany anatomiczne u ryb żyjących, które uniemożliwiają ich wprowadzenie na rynek (głównie wybroczyny w mięśniach) oraz zaburzenia metabolizmu u zarażonych ryb, co wpływa na znaczne zwiększenie współczynnika pokarmowego. Jedyną metodą zwalczania obu chorób jest opróżnienie całego obiektu ze wszystkich ryb, oczyszczenie stawów i urządzeń hodowlanych z mułu i osadów organicznych, dezynfekcja chemiczna oraz odłogowanie obiektu – najlepiej w okresie letnim (ze względu na małą odporność wirusów na wysoką temperaturę). Ze względu na ryzyko zarażenia z obiektu muszą zostać usunięte wszystkie formy podatnych gatunków w tym stada tarłowe – co dodatkowo pogarsza sytuację obiektów dotkniętych wirusem.

Jersinioza - inaczej zwana chorobą czerwonej gęby (ERM), jest groźną chorobą ryb łososiowatych wywoływaną przez bakterię *Yersinia ruckeri*. W zakażonym gospodarstwie bakteria ta może przez cały rok występować stale w osadach dennych i w wodzie, stwarzając zagrożenie występowania choroby. Jersiniozę stwierdza się najczęściej u pstrągów tęczowych długości 7,5-12,5 cm, aczkolwiek ryby te mogą chorować w każdym wieku. Większość przypadków jersiniozy występuje w zakresie temperatury od 11 do 18° C. Szczególnie wrażliwe są ryby o nadmiernie rozwiniętej tkance tłuszczowej oraz będące pod wpływem stresu. Objawy występują często w okresie wahań temperatur, przy zbitym zagęszczeniu ryb w zbiornikach hodowlanych, pogarszaniu się jakości wody i po sortowaniu. Źródłem zakażenia są ryby chore i będące bezobjawowymi nosicielami. W przypadku stwierdzenia choroby straty mogą wynosić do 30-35 % obsady. Głównym objawem choroby jest wybroczynowość, najczęściej wokół otworu gębowego. Oprócz tego u ryb obserwuje się przekrwienie i martwicze ubytki mięśni ciała, lizę kości szczęki, ściemnienie skóry, wybroczyny u nasady płetw, dwustronne wysadzenie gałek ocznych i objawy letargu.



IV. Aplikowanie o dofinansowanie – wskazówki dla Beneficjenta i wymagane dokumenty

- Beneficjent, którego gospodarstwo rybackie zostało poszkodowane w wyniku wystąpienia choroby zakaźnej (patrz rozdział III) powinien zorientować się, kiedy lokalna grupa rybacka (LGR), która obejmuje swoim zasięgiem teren jego gospodarstwa, ogłasza konkurs w ramach środka 4.1 na realizację operacji polegającej na ochronie środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności lub przywrócenie potencjału produkcyjnego sektora rybactwa, w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej.
- Następnie Beneficjent powinien złożyć właściwie wypełniony wniosek o dofinansowanie (WoD) w terminie i miejscu podanym do publicznej wiadomości przez samorząd województwa, który jest właściwy ze względu na siedzibę LGR.
- Beneficjent szczegółowo we WoD powinien rozpisać poniesione szkody oraz specyfikację kosztów zabiegów związanych z usuwaniem szkód powstałych w wyniku wystąpienia choroby (zgodnie z załącznikiem do WoD - szczegółowy opis operacji, z podaniem specyfiki kosztów jej realizacji oraz wskazaniem źródła jej finansowania).
- Beneficjent powinien dołączyć do WoD wymagane rozporządzeniem załączniki oraz dokumenty niezbędne do oceny operacji pod kątem zgodności z kryteriami wyboru określonymi w LSROR;
- Załącznik szczegółowy opis operacji, z podaniem specyfiki kosztów jej realizacji oraz wskazaniem źródła jej finansowania, powinien w szczególności zawierać :
 1. Decyzję Powiatowego Lekarza Weterynarii stwierdzającą ognisko choroby zakaźnej zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania wraz z zaleceniami z tym związanymi;
 2. Protokół z dochodzenia epizootycznego i badań zwierząt sporządzony przez Powiatowego Lekarza Weterynarii dotyczący gospodarstwa rybackiego;
 3. Opinię biegłego rzeczoznawcy wyznaczonego przez Powiatowego Lekarza Weterynarii, lub biegłego sądowego, dotyczącą szacowania szkód, w tym zwierząt i sprzętu.

Wsparcie mogą zostać objęte:

- ✓ koszty związane z wydaniem przez biegłego rzeczoznawcę opinii - koszty ogólne operacji;
- ✓ zakup różnych form materiału obsadowego na uruchomienie I cyklu produkcyjnego - wylęg, narybek letni, narybek jesienny, kroczek;
- ✓ koszty przeprowadzenia badań profilaktycznych materiału obsadowego;
- ✓ koszty utylizacji śniętych ryb;
- ✓ koszty zabiegów dezynfekcyjnych różnymi metodami (wapno palone, woda amoniakalna), urządzeń wodnych, sprzętu rybackiego, środków transportu.



- Na etapie składania wniosku o płatność Beneficjent zobowiązany jest do przedłożenia dokumentów potwierdzających poniesione koszty, zgodnie z rozporządzeniem.

V. Weryfikacja wniosku o dofinansowanie – wskazówki dla pracownika IP

- Pracownik IP powinien zweryfikować złożony przez Beneficjenta WoD zgodnie z obowiązującymi procedurami oraz zbadać racjonalność planowanych i poniesionych wydatków.
- Możliwość dofinansowania w przedmiotowym zakresie stwierdza się na podstawie załączonego szczegółowego opisu operacji sporządzonego zgodnie z niniejszą instrukcją.
- W przypadku wskazania przez Beneficjenta w WoD kosztów zabiegów dezynfekcyjnych należy dokonać weryfikacji zgodnie z rozporządzeniem.
- W przypadku zakupu materiału zarybieniowego należy określić ilość materiału na podstawie dołączonej wyceny biegłego rzeczoznawcy wyznaczonego przez Powiatowego Lekarza Weterynarii lub biegłego sądowego oraz zweryfikować jego cenę zgodnie z rozporządzeniem.
- W przypadku wskazania przez Beneficjenta w WoD kosztów zakupu nowego wyposażenia należy dokonać weryfikacji zgodnie z rozporządzeniem.

VI. Słowniczek ²

1. **Cykl produkcyjny** – okres od rozpoczęcia do zakończenia procesu produkcyjnego.
2. **Cykl hodowlany** – okres od rozpoczęcia do zakończenia hodowli odpowiadający zazwyczaj pełnemu cyklowi produkcyjnemu (z reguły od wylęgu do pełnej dojrzałości płciowej).
 - a. **wylęg** – larwa ryby po wydobyciu z błony jajowej do czasu zresorbowania zapasów odżywczych zawartych w woreczku żółciowym,
 - b. **narybek** – ryba w pierwszym roku życia po ukończeniu okresu larwowego,
 - c. **kroczek** – dwuletni materiał zarybieniowy ryb karpioatych, przeznaczony do dalszego chowu, hodowli lub zarybienia.
3. **Czynnik etiologiczny** – czynnik wywołujący chorobę.
4. **Dezynfekcja** – zabieg pielęgnacyjno-profilaktyczny mający na celu wyeliminowanie szkodliwych drobnoustrojów znajdujących się na dnie stawów jak i na sprzęcie rybackim, transportowym itp. W przypadku wystąpienia chorób stawy dezynfekuje

² Opracowano na podstawie: Polska Norma PN-R-93000, Rybactwo stawowe Terminologia, Polski Komitet Normalizacyjny, listopad 2006



się w terminach zalecanych przez pracownię chorób ryb. Najczęstsze metody to wapno palone i woda amoniakalna.

5. **Materiał obsadowy** – ikra zapłodniona lub zaoczkowana lub ryby w różnych stadiach rozwojowych i w różnym wieku, przeznaczone do dalszego chowu lub hodowli w stawach.
6. **Obsada stawu** – liczba ryb wpuszczonych do stawu, określona w sztukach i kilogramach.
7. **Postępowanie/dochodzenie epizootyczne** - określone działania polegające na ustaleniu źródeł i sposobu zakażenia się zwierząt chorobą zakaźną oraz dróg przemieszczania się zwierząt i ryb z miejsca hodowli lub chowu w okresie, w którym choroba ta mogła rozwijać się.